

GLAVNE TEME

- Demografski trendi v svetu in pri nas
- Staranje nekoč in danes
- Upokojitveni sindrom
- Spremenjen pogled na starost in staranje

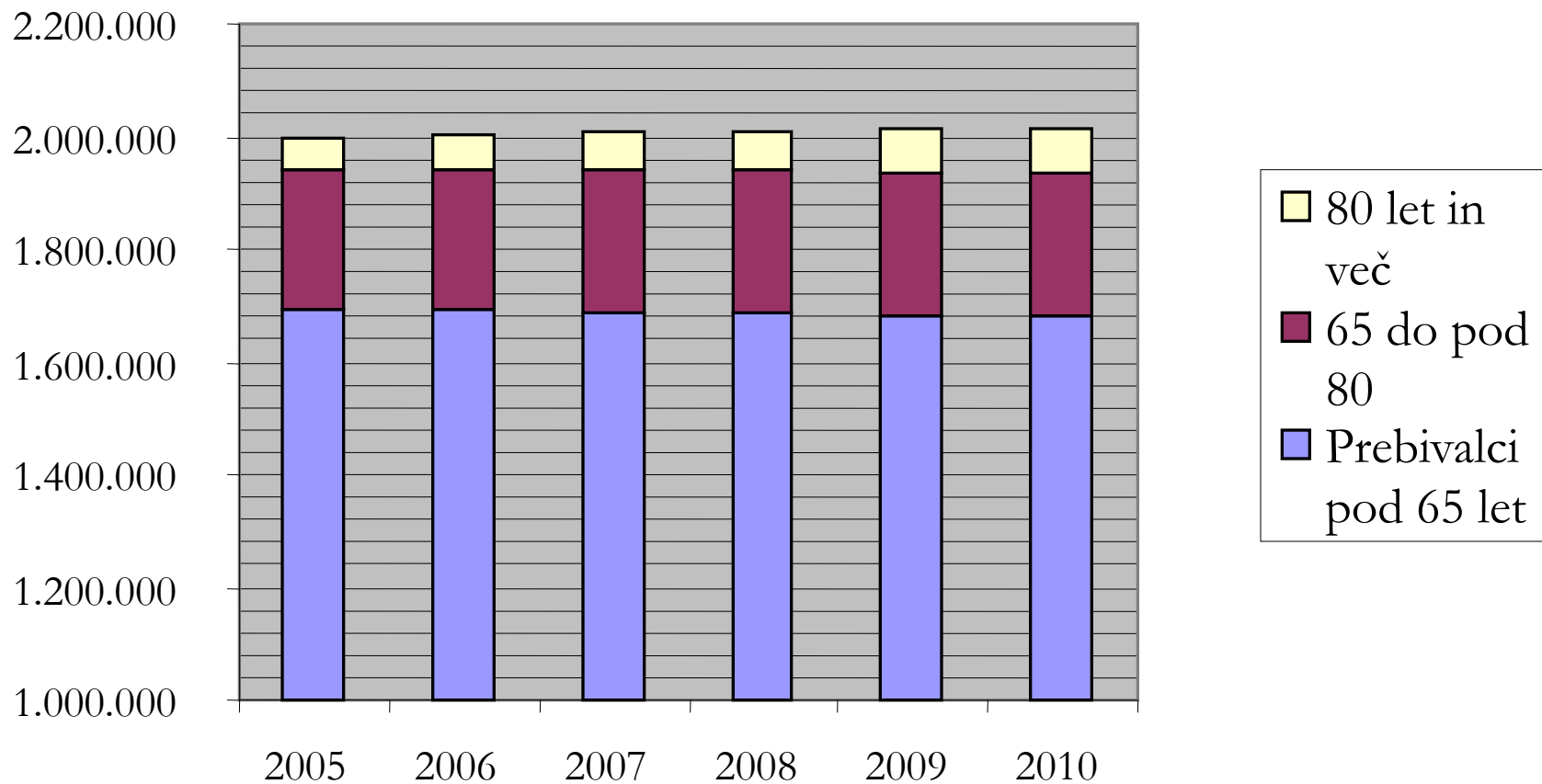
DEMOGRAFSKI TRENDI V SODOBNEM SVETU IN PRI NAS

- Slovenija ima okoli 16,5% starih ljudi
- Strokovnjaki predvidevajo, da bo leta 2020 delež prebivalcev starih nad 65 let narasel na 19,4% celotne populacije

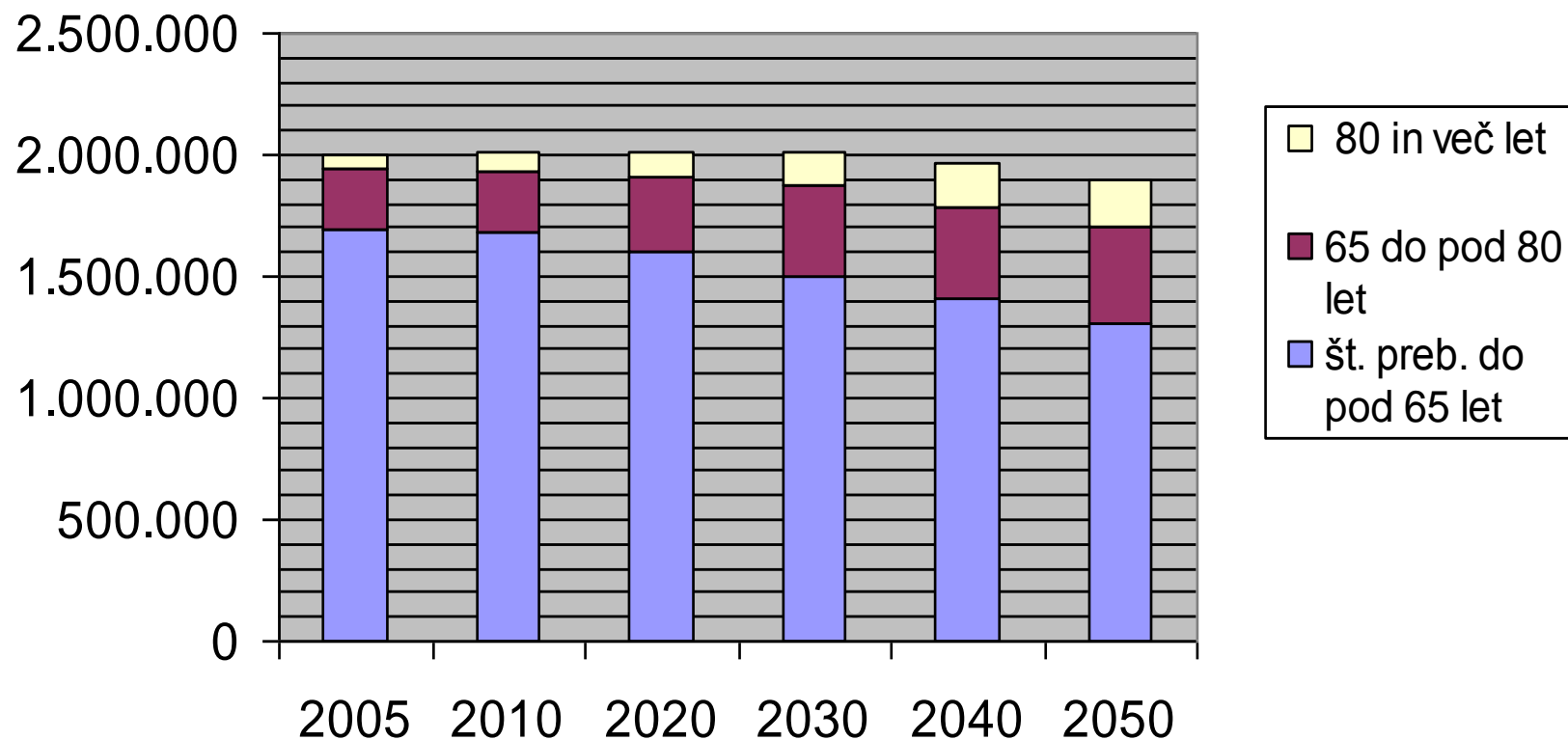

- Pred sedemintridesetimi leti (1974) je delež prebivalcev mlajših od 15 let zavzemal 23,8% vsega prebivalstva, delež prebivalcev starih nad 65 let pa le 10,2%.
- Sredi leta 2005 se je razmerje za prvo skupino še poslabšalo. Prebivalcev, mlajših od 15 let, je bilo 15,5%, starih nad 65 let in več pa že 15,2%.

PROJEKCIJE PREBIVALSTVA SLOVENIJE PO LETIH IN STAROSTNIH SKUPINAH osnovna varianta, (Vir: Eurastat)

PROJEKCIJE PREBIVALSTVA SLOVENIJE PO LETIH IN STAROSTNIH SKUPINAH, osnovna varianta (Vir: Eurostat)

*»Green Paper Confronting demographic
change: a new solidarity between generations«*

(Odziv na demografske spremembe: nova
solidarnost med generacijami)

«http://ec.europa.eu/employment_social/news/2005/mar/comm2005-94_en.pdf»

Naglo naraščanje deleža tretje generacije, zlasti najstarejših ljudi

- Med leti 2010 in 2030 se bo število starih ljudi nad 80 let dvignilo za 57%.
- V deželah evropske kulture je danes trikrat več starega prebivalstva, kakor ga je bilo v času mladosti današnjih starih ljudi.

Odpovedovanje družine pri skrbi za stare ljudi

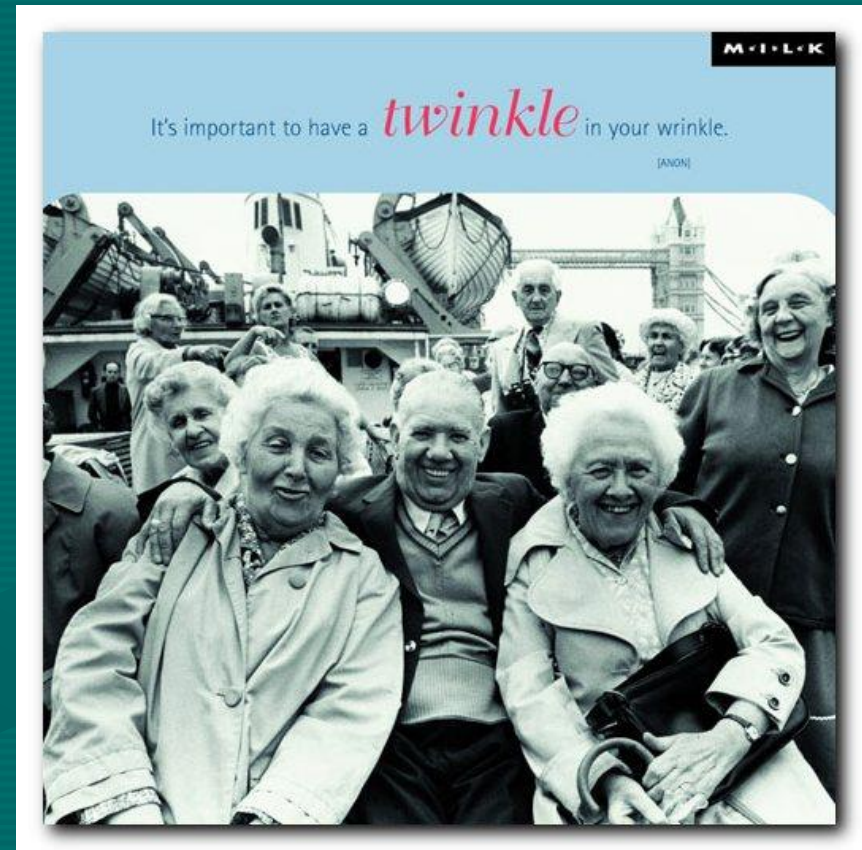
- V razvitem svetu potrebuje 25% ljudi, ki so stari nad 60 let, pomoč pri vsakdanji oskrbi, in sicer okrog 15% sorazmerno malo pomoči, okrog 10% pa veliko oskrbe in nege.
- Razpad tradicionalne družine – mesto starih ljudi v družini – razvoj institucionalne skrbi za stare ljudi

POLOŽAJ STARIH LJUDI V ZGODOVINI

- Odvisen je bil od življenjskih razmer (plemena, nomadi)
- Neomejena moč - pater familias (rimska družba)
- Izključevanje starih ljudi iz javnega življenja (srednji vek)
- Še slabše čase je starim ljudem prinesla industrializacija, z ločitvijo kraja dela in bivanja ter odpiranjem novih delovnih mest namenjenih le mladim in močnim ljudem

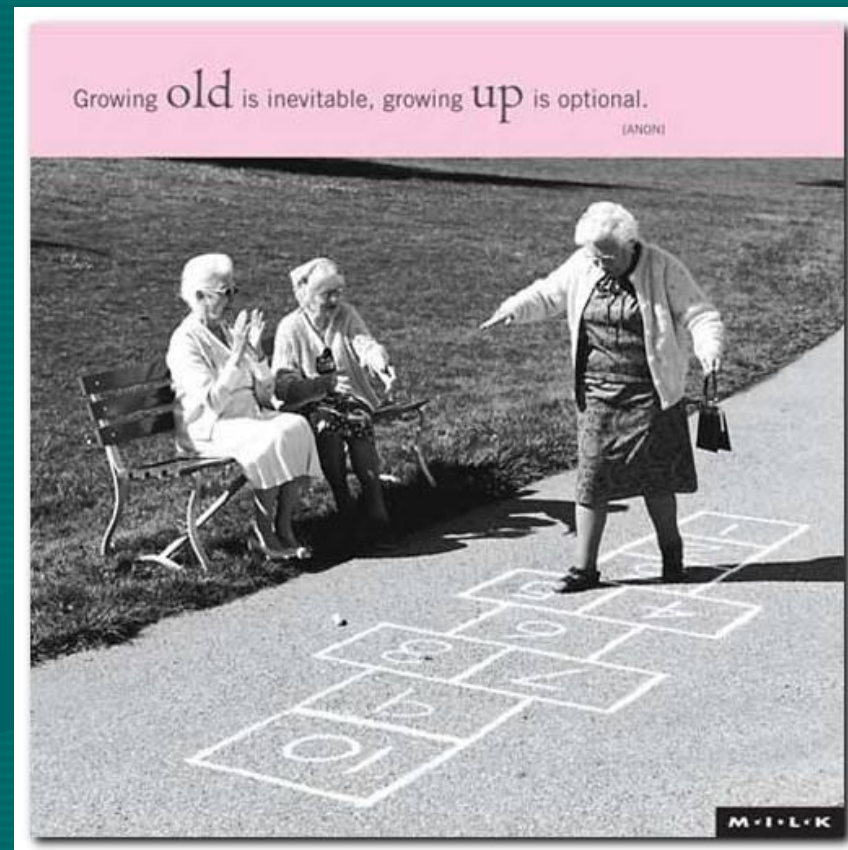
POLOŽAJ STARIH LJUDI V SODOBNI DRUŽBI

- Sodobna družba ustvarja podobo starih ljudi v skladu z lastnimi cilji in interesi.
- Stari ljudje so ji v breme.
- Vzbujajo strah in apetit po dohodku, saj kot neaktivni člani družbe “uživajo sadove” aktivne populacije.

RABA BESEDE STAR

- govorimo o STAREJŠIH LJUDEH in domovih za STAREJŠE OBČANE s čimer želimo omiliti starost starih ljudi.
- govorimo tudi o OSTARELIH, čeprav z besedo označujemo stanje, videz in pojav nekega človeka ali stvari.

POGLEDI NA STARANJE V PRETEKLOSTI

- Proces upokojevanja ustvarja stare ljudi odvisne od drugih, revne, izpostavljene institucionalizaciji in zaradi tega odrinjene na sam rob družbe.
- Slovenija: načela socialne gerontologije (1964)
- Požarnik (1981) opozarjal na problem družbenega zapostavljanja starih ljudi

Načela socialne gerontologije (1964)

1. načelo

Družba mora na najrazličnejše načine skrbeti za svoje stare prebivalce, tako da bi mogli čim dlje ostati v tistem okolju, kjer so živeli in delali v svojih najaktivnejših letih, ko so bili za delo najbolj sposobni.

Načela socialne gerontologije (1964)

2. načelo

Tistim starim ljudem, ki ne morejo več živeti v individualnih gospodinjstvih, je nujno potrebno omogočiti prebivanje v domovih za starejše osebe. Domovi so geriatrične ustanove.

Načela socialne gerontologije (1964)

3. načelo

Tretji splošni princip se nanaša na vprašanje, ali naj zdravljenje starih ljudi poteka v specialističnih geriatričnih bolnišnicah. Sprejeto je bilo načelo, »naj se starejši ljudje zdravijo v tistih medicinskih ustanovah na katere se naša narava njihove bolezni«

»Stari ljudje so danes hudo zapostavljeni. To kaže, da smo kot družba sicer ustvarili ljudem možnosti, da živijo dalj, nismo pa še dovolj močni in tenkočutni pri oblikovanju in razvijanju novih oblik življenja. Toda zavedati se moramo, da merilo neke družbe niso formalne spremembe, pač pa spremembe v ljudeh in v odnosih med njimi« (Požarnik 1981: 7).

STAR ČLOVEK V SODOBNI DRUŽBI

- Proces individualizacije ruši medgeneracijsko solidarnost. Osnovna družbena enota ni več družina, ampak posameznik.
- Spremenjena funkcija družine. Razširjene družine, ki so v preteklosti dajale starim ljudem pomoč, danes ne obstajajo več.
- Če star človek ne dobi opore in pomoči v družini, je prisiljen poiskati pomoč v instituciji – domu za stare.

SPREMEMBE V SODOBNIH DRUŽINAH

- Število otrok v družini je manjše, zato se starši hitreje soočajo s sindromom »praznega gnezda«.
- Zakonske razveze so vse pogostejše. Vse več je individualnih gospodinjstev in enostarševskih družin.
- S podaljšanjem življenjske dobe se podaljšuje čas, ki ga stari ljudje preživijo s partnerjem ali v individualnih gospodinjstvih.
- Idealizirane in romantične podobe sivolasih babic v gugalniku ni več.
- Strmo se dviguje delež najstarejših starih ljudi.

POMEN DRUŽINE V STAROSTI

Kljub vsem omenjenim spremembam družina še vedno ostaja **pomemben partner v neformalni mreži pomoči**. Družina še vedno predstavlja osnovni okvir življenja in smrti.

Družine pogosto zaradi nezdravih družinskih odnosov zavrnejo skrb za starega človeka in jo prenašajo na **zdravstvene in socialne službe**. Stari ljudje pa pri vsem tem ostanejo sami, počutijo se nepotrebne, odvečne, izolirane ali zavržene.

UPOKOJITVENI SINDROM

- Upokojitev je »izum« moderne dobe.
- Upokojitev pomeni veliko več kot le opustitev dela in delovnih navad. Predstavlja sprejem nove družbene vloge, ki se kaže v spremembi vedenja, vsakodnevnega ritma življenja, drugačnih odnosih med ljudmi, do ljudi in do družine, v premiku interesov od dela k prostočasnim dejavnostim, v spremembi ekonomskega statusa ...

UPOKOJITVENI SINDROM

- Raziskave, ki jih navajajo različni avtorji (Požarnik 1981 in Pečjak 1998) kažejo na zelo pozitiven odnos srednje generacije, ki naj bi se upokojila v naslednjih petih do desetih letih. Njim se zdi nemogoče, da bi upokojitev lahko predstavljala človeku problem. Človek je vendar srečen brez dela, lahko uživa življenje, ker je gospodar samega sebe, lahko dela kar želi.
- Pri večini upokojencev pa se dejansko pojavijo problemi ob upokojitvi.

UPOKOJITVENI SINDROM

- izraba časa je drugačna (»delovni čas« postane prosti čas),
- medsebojni odnosi se spremenijo (zmanjšajo se socialni stiki; kdor je imel znance in prijatelje med sodelavci, ob upokojitvi izgubi stike z njimi),

UPOKOJITVENI SINDROM

- ekonomski status je drugačen (sredstva za preživetje so manjša, preživetje se opira na prihranke),
- občutek lastne vrednosti je spremenjen (smisel življenja danes predstavlja delo, kjer človek dobiva priznanja in pohvale, to mu povečuje samozaupanje in pozitivno doživljanje samega sebe)

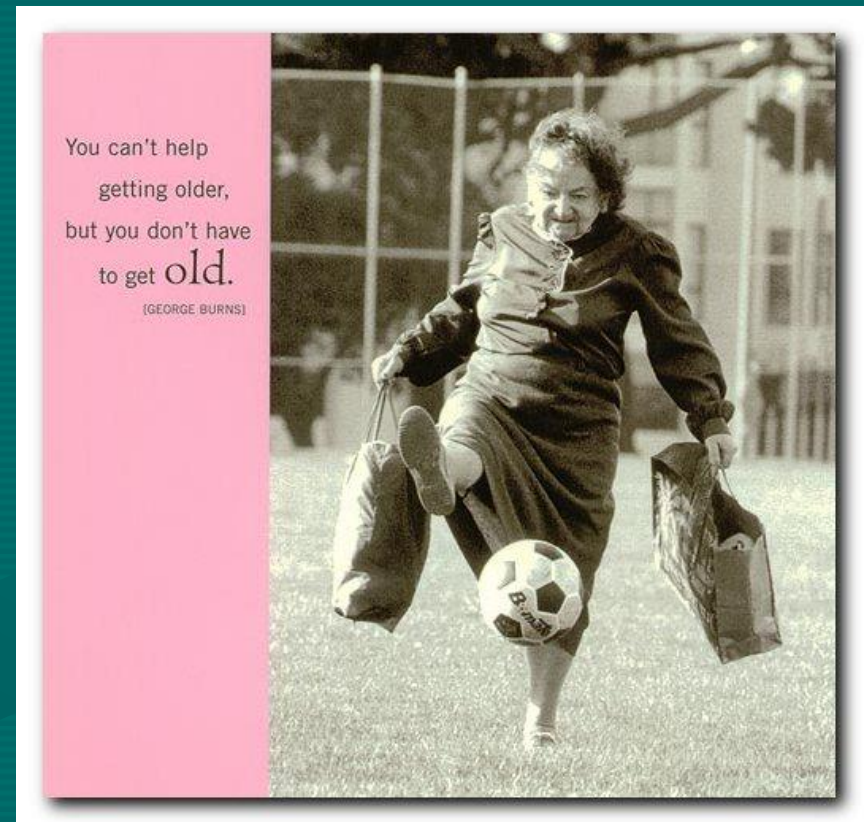
STEREOTIPI O STAROSTI IN STARIH LJUDEH

- Prevladujoči stereotipi ali predsodki o starosti in starih ljudeh so v glavnem vezani na naslednjih **pet lastnosti**:
- vsi starejši ljudje so si med seboj podobni,
- stari ljudje so senilni,
- so konservativni,
- so neproduktivni in so izkoriščevalski.

Tako so stari ljudje pogosto prikazani v medijih, filmih, v smešnicah, slovstvu, tako jih opisujejo ljudje v pogovorih.

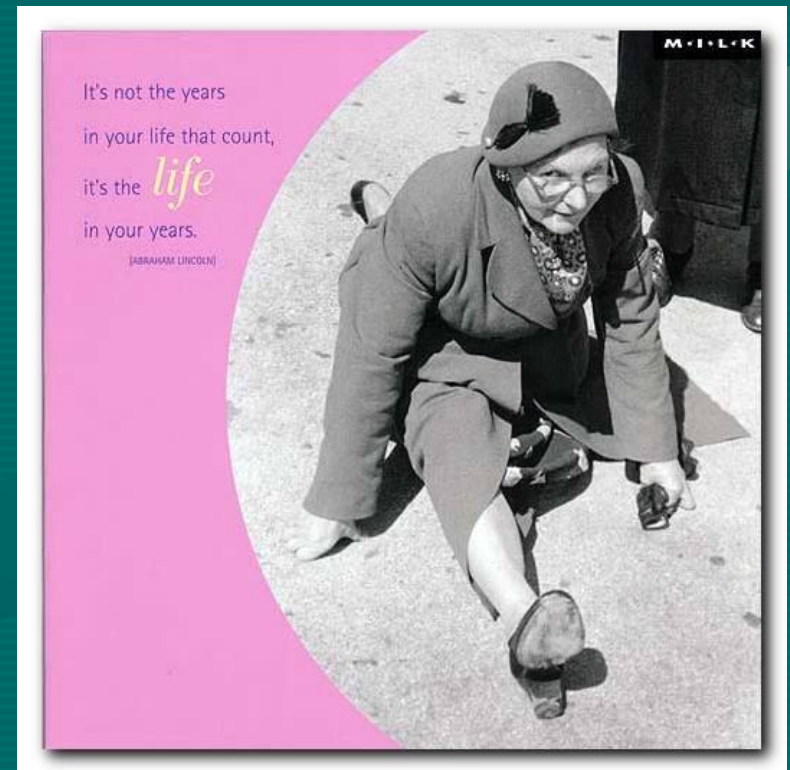
- Kot vsi stereotipi so tudi starostni stereotipi pomanjkljivi, ker pretiravajo, posplošujejo in pogosto sploh ne ustrezajo resnici.
- Ne samo, da enostransko in nepravilno stigmatizirajo starega človeka, temveč tudi vplivajo na njegovo doživljanje in vedenje.
- Ljudje se zlahka počutijo starejše, kot so v resnici.

- V starih kulturah so bili stari ljudje spoštovanja vredni. Spoštovali so jih zaradi njihovih dragocenih izkušenj.
- V novejši družbi lahko govorimo o diskriminaciji starostnih skupin.
- V angleški literaturi obstaja za tovrstno diskriminacijo izraz »ageism«

KAKO NAPREJ?

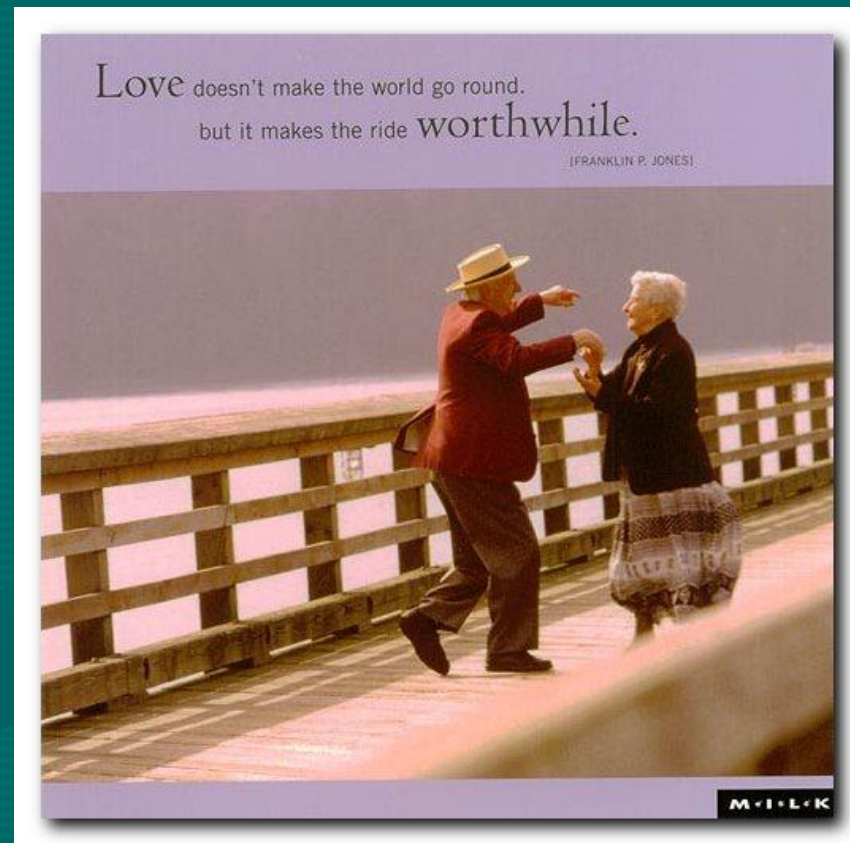
- Pred sedanjo družbo je postavljena naloga, ki zahteva drugačno sprejemanje obdobja staranja in starosti kot smo ga bili vajeni do sedaj.
- Različna življenjska obdobja, ki smo jih do sedaj definirali na osnovi starosti, danes tej delitvi ne ustrezajo več.

DEJAVNIKI, KI USTVARJAJO SPREMEMBE

1. Drugačno razumevanje in doživljanje procesa upokojitve
2. Potenciali, zmožnosti in sposobnosti starih ljudi
3. “Sivi potrošniki”
4. Razvoj gerontologije, ki odpira drugačen pogled na starost in stare ljudi

- Staranje je del našega življenja brez katerega bi bilo naše življenje nepopolno in nesmiselno.
- Prehodi med posameznimi obdobji življenja so v sodobni družbi zabrisani..

RAZUMEVANJE STAROSTI

Problemi, ki so v preteklosti ožigosali posamezno starostno skupino, danes niso starostno pogojeni, saj so prisotni v vseh življenjskih obdobjih (vaja SWOT analiza)

Če bomo znali gledati na položaj starih ljudi na drugačen način kot doslej,
predvsem z upoštevanjem zmožnosti in sposobnosti starih ljudi,

bomo olajšali položaj sedanji generaciji starih ljudi in tudi vsem ostalim generacijam, saj je vendarle staranje naraven življenjski pojav, ki mu nihče ne more pobegniti.